

Rozmowy w parach

Wprowadzenie

Obserwując polską szkołę, trudno zaprzeczyć tezie, że uczniowie tworzą klasy zróżnicowane. W obecnej sytuacji „(...) nauczyciele mogą się spodziewać, że będą musieli pracować z uczniami o szerokiej gamie potrzeb, nie tylko związanych z niepełnosprawnością, ale także z takimi, którzy mogą być wykluczani z wielu innych przyczyn” (Forlin, 2006, s. 271). Zadaniem szkoły jest tworzenie optymalnych warunków do tego, aby wszyscy uczniowie mogli się efektywnie uczyć, co wymaga od nauczyciela planowania działań odpowiadających na zróżnicowane potrzeby uczniów. W związku z dużą ilością zadań, które musi w czasie lekcji realizować nauczyciel, najbardziej poszukiwane są takie pomysły na włączanie wszystkich uczniów, które można w prosty i szybki sposób wkomponować w strukturę lekcji.

Poniżej zaproponowano różne techniki, które mogą być z powodzeniem stosowane w czasie lekcji przedmiotowych. Skoncentrowano się na technice prowadzenia krótkich rozmów w parach¹, które mogą być przydatne dla wszystkich uczniów. Prowadzenie takich rozmów może też być istotnym elementem wsparcia dzieci, które muszą pokonywać dodatkowe trudności, na przykład wynikające z gorszej znajomości języka. Rozmowy w parach pomagają realizować cele lekcji, a jednocześnie pozwalają na zwiększenie liczby kontaktów między wszystkimi uczniami (Liljedahl, 2023). Aby wprowadzone przez nauczyciela ćwiczenia przyniosły efekty wychowawcze i edukacyjne, muszą być powtarzane regularnie, najlepiej w czasie każdej lekcji.

¹ W zależności od potrzeb nauczyciel może stosować podział na pary i trójki. Nie rekomenduje się pracy w większych zespołach.

Rozmowy w parach w strukturze lekcji

W zależności od etapu lekcji rozmowy w parach mogą wspierać realizację celów edukacyjnych i wychowawczych oraz pełnić różne funkcje.

W początkowej fazie lekcji rozmowy w parach:

- ułatwiają dzieciom i nastolatkom przejście od czasu przerwy (i zabawy) do czasu lekcji (pracy);
- podnoszą ich poziom gotowości do pracy;
- przyciągają uwagę uczniów i motywują ich do dalszej pracy;
- służą przypomnieniu i utrwaleniu wiadomości z poprzedniej lekcji;
- ukazują powiązania nowego zagadnienia z otaczającym światem i dzięki temu ułatwiają proces uczenia się.

W głównej fazie lekcji rozmowy w parach:

- dają uczniom i uczennicom czas na zastanowienie się;
- wspierają rozumienie nowego zagadnienia i zapamiętywanie;
- pozwalają poszerzyć perspektywę, zobaczyć inne punkty widzenia;
- wspierają porządkowanie myśli, przygotowują do notowania lub wypowiedzi na forum;
- pomagają oswoić obawy przed wypowiedzią na forum;
- uczą współpracy, wspierają postawę dzielenia się swoimi przemyśleniami i wiedzą;
- ułatwiają nauczycielowi równoważenie głosów, ponieważ nie tylko najszybciej reagujący uczniowie są gotowi do odpowiedzi;
- pozwalają podnieść poziom energii w klasie;
- w momencie łączenia się w pary – dają okazję do ruchu, chwili odpoczynku.

W części podsumowującej lekcji rozmowy w parach:

- pozwalają uczniom zauważyć i docenić swoje postępy;
- służą powtórzeniu i utrwaleniu nowego materiału;
- wspierają zajmowanie stanowiska i wyrażanie opinii.

Powyższa lista nie wyczerpuje oczywiście tematu. Nauczyciele – w zależności od specyfiki przedmiotu, potrzeb uczniów oraz własnego stylu pracy – mogą

wykorzystywać rozmowy w parach w różnych momentach lekcji i nadawać im różne funkcje.

Techniki rozmów w parach

Nawet „zwykła” rozmowa w parze może być okazją do uczenia dzieci czy nastolatków budowania relacji. Rozwija umiejętność słuchania drugiej osoby oraz dawania przestrzeni sobie i innym do mówienia o swoich przemyśleniach i uczuciach. Takie rozmowy zachęcają do dzielenia się rozwiązaniami zadań i sprzyjają współpracy. Prowadzenie takiej rozmowy wymaga kilku ważnych umiejętności i warto zadbać o ich rozwój wśród uczniów w każdej klasie, wprowadzając kilka prostych zasad, na przykład: zwracanie się twarzą do rozmówcy, patrzenie na rozmówcę, nawiązywanie kontaktu wzrokowego, dbanie o równowagę głosów w parze, dziękowanie drugiej osobie za rozmowę. Nauczyciel powinien monitorować przestrzeganie wyżej wymienionych zasad podczas pracy uczniów.

Przykładowe polecenia/tematy do rozmowy w parach na lekcjach

Fizyka

Dziś jest Dzień Recyklingu Baterii. Wymyślcie jak najwięcej sposobów, jak to święto można uczcić.

Biologia

Po czym można rozpoznać żywy organizm?

Czym między sobą różnią się drzewa?

Jakie produkty stworzone dzięki biotechnologii znajdziecie w lodówce?

Matematyka

Rozejrzyjcie się po klasie. Znajdźcie 5 prostopadłościanów.

Spotykasz w parku 3 osoby. Każdy z każdym wita się przez uściśnięcie ręki. Ile uścisków wymienicie?

Chemia

Skąd się bierze zanieczyszczenie powietrza?

Które produkty znajdujące się w kuchni rozpuszczają się w wodzie? Zapamiętajcie wątpliwości, które pojawiają się w rozmowie.

Rozmowa w parach na podstawie ilustracji/zdjęcia/przedmiotu

Punktem wyjścia do rozmowy uczniów może być wyświetlone na tablicy zdjęcie, ilustracja w podręczniku, przyniesiony przez nauczyciela przedmiot. Uczniowie mogą szukać szczegółów, porównywać, stawiać hipotezy. W tego typu zadania chętniej angażują się osoby, które uczą się mówić po polsku.

Przykładowe polecenia

Język polski

Który plakat teatralny lepiej oddaje nastrój *Opowieści wigilijnej*? Dlaczego?

Jakie cechy charakteru bohatera zostały ukazane na ilustracji (na przykład na ilustracji z komiksu *Kajko i Kokosz*)?

Jak sądzicie, do czego służy przedstawiony na fotografii przedmiot (na przykład fotografia przedstawiająca katarynki)?

Historia

Jak sądzicie, kim był przedstawiony na obrazie człowiek? Czym się zajmował? Kiedy żył? Przygotujcie argumenty (na przykład obraz przedstawiający średniowiecznego rycerza).

Geografia

Na jakim kontynencie mogło zostać zrobione to zdjęcie? Przygotujcie argumenty (na przykład zdjęcie przedstawiające uprawę ryżu).

Biologia

Jakich warunków do życia potrzebuje przedstawione na fotografii zwierzę (na przykład zdjęcie foki)?

Rozmowa w parach i notatka

Rozmowa w parze może być wstępem do pracy pisemnej uczniów, wykonywanej wspólnie lub indywidualnie. Nauczyciel proponuje rozmowę na wskazany temat, a następnie prosi uczniów o zapisanie wniosków płynących z rozmowy, przygotowanie notatki na podstawie przywołanych informacji lub opisanie własnych przemyśleń uporządkowanych dzięki rozmowie.

Przykładowe polecenia

Matematyka

Dziś będziemy zajmować się siatkami ostrosłupów. Porozmawiajcie przez 2 minuty w parach i przypomnijcie sobie oraz zanotujcie wszystko, co wiecie o ostrosłupach.

Język polski

Porozmawiajcie w parach przez 2 minuty o tym, jak rozumiecie słowa: „Wszystko należy poświęcić człowiekowi. Tylko nie innych ludzi” (S.J. Lec). Po rozmowie w parach będziecie pisać odpowiedź na to pytanie w zeszycie.

Biologia

Po co organizmom przemiana pokoleń? Porozmawiajcie przez 2 minuty, potem zanotujcie w zeszycie odpowiedź.

Historia

Porównajcie fotografie przedstawiające teatr antyczny i teatr współczesny. Zapiszcie w punktach podobieństwa i różnice.

Think-pair-share (TPS)

Rozmowa w parach jest częścią strategii opracowanej przez Franka Lymana, która polega na rozwiązywaniu problemów dzięki zrobieniu 3 kroków. Po pierwsze uczeń ma czas, aby indywidualnie pomyśleć nad rozwiązaniem zadania czy odpowiedzią na pytanie. Potem rozmawia w parze, dzieli się swoim pomysłem i słucha pomysłu kolegi. W 3. kroku udziela odpowiedzi na forum (Lyman, 1987).

Przykładowe polecenia

Matematyka

Obliczamy dziś pola prostokątów. Proszę, żebyście teraz przez chwilę pomyśleli samodzielnie i poszukali odpowiedzi na poniższe pytanie: Pole powierzchni prostokąta wynosi 24cm^2 . Jaką maksymalnie długość może mieć bok tego prostokąta? Na mój sygnał przejdziecie do rozmowy w parach, potem poproszę o wypowiedzi na forum.

Język polski

Czy Balladyna byłaby sprawiedliwą królową? Dlaczego? Pomyślcie o tym chwilę samodzielnie. Po minucie dam Wam znać, że możecie wymienić się opiniami i argumentami w parze. Na koniec wylosuję 3 osoby do wypowiedzi na forum.

WOS

Głosowanie to obowiązek każdego obywatela. Tak czy nie? Jakie jest twoje stanowisko? Pomyśl przez minutę i zapisz argumenty. Gdy dam znać, że czas minął, porozmawiaj na ten temat z kolegą lub koleżanką. Na ostatnim etapie zapiszecie argumenty w odpowiednich miejscach na tablicy.

Historia

Co już wiesz o wojnie polsko-bolszewickiej? Przypomnijcie sobie wiadomości z ostatnich lekcji. Po 2 minutach możecie porozmawiać w parach i wymienić się informacjami. Na koniec zbierzemy na forum wszystkie informacje.

Fizyka

[Przed eksperymentem] Jak uważasz, które przedmioty będą unosić się na wodzie, a które zatoną? Proszę, niech każdy chwilę zastanowi się nad tym pytaniem. Następnie porozmawiajcie o tym z kolegą lub koleżanką z ławki. A teraz – sprawdźmy!

Bibliografia:

Forlin, Ch. (2006). Inclusive Education in Australia ten years after Salamanca.

European Journal of Psychology of Education, 21(3), 265–277

DOI:[10.1007/BF03173415](https://doi.org/10.1007/BF03173415).

Liljedahl, P. (2023). *Budowanie myślących klas na lekcjach matematyki*. Warszawa: Fundacja Dobrej Edukacji.

Lyman, F. (1987). Think-Pair-Share: An Expanding Teaching Technique. MAA-CIE Cooperative News, 1(1), 1–2.